

P. Tasevska (Скопје, РС Македонија)

Рина Павловна Усикова – живот посветен на македонистиката

R. Tasevska (Skopje, RN Macedonia)

Rina Pavlovna Usikova – a Life Dedicated to Macedonian Studies

Проф. Рина Павловна Усикова беше најголем македонист во Руската Федерација и еден од најголемите во светот, голем пријател на Македонија и на македонскиот народ.

Се вели дека вистинското значење и драгоценост на некои моменти и личности од животот ги осознаваме тогаш, кога ќе станат сеќавања. Не знам дали е сосема така. За мене пријателството, соработката и дружбата со проф. Рина Павловна Усикова претставуваа привилегија и огромно чувство на среќа до крајот на нејзиниот живот.

Со проф. Рина Павловна Усикова ме запознаа во 1976 година, во Ректоратот на Универзитетот «Св. Кирил и Методиј» во Скопје, каде што подработував некое време за балансирање на студентскиот џепарлак. Не се сеќавам добро на тој наш кус разговор, но бев радосна што се запознавам со професорката што предава македонски јазик на Московскиот државен универзитет «М.В. Ломоносов». Во тоа време, се разбира, не ни претпоставував дека само по неколку години ќе се вработам како лекторка на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, чие седиште, како и денес, се наоѓаше во просториите на Ректоратот при УКИМ.

Оттогаш почна нашето вистинско и долгогодишно пријателство и соработка со проф. Рина Павловна Усикова. Се дружевме и во Охрид и во Скопје и во Москва. На летните школи во Охрид таа беше чест учесник. Таму го откривав нејзиниот лик, нејзиниот авторитет, нејзината големина како педагог, како човек, но и напорите што ги вложуваше како слушател на часовите. Најредовно го посетуваше напредниот курс по јазик. Некое време посетуваше и курс по литература, а кога се воведоа курсеви по превод, еднаш стана и моја студентка. Иако тогаш ни оддалеку не бев почетник, тремата беше присутна, барем во првите мигови. Но проф. Рина Павловна Усикова толку природно и едноставно се прилагодуваше на улогата на добар «студент» со што те оставаше да се почувствувааш како вистински нејзин наставник. Всушност, вистината е дека таа постојано учеше и прашуваше и на часовите и надвор од часовите.

Во слободното време, надвор од семинарските обврски, често патувавме по разни места низ Македонија, посетувавме споменици на културата, концерти, пазари, ресторани.

Во 1991 нашата соработка и дружба продолжи во Москва, на Државниот универзитет «М.В. Ломоносов», каде што престојував како лектор по македонски јазик до 1995 година на Катедрата по славистика. На Одделот за македонски јазик и литература раководител беше проф. Рина Павловна Ускова. Тешко е да се најдат соодветни зборови и изрази за да се опише задоволството и леснотијата да се биде соработник на проф. Рина Павловна Ускова. Ја почитуваше работата на лекторот, помагаше и бараше помош од него. Имаше некои часови што се држеа заеднички со лекторот. Тоа беа мошне добро обмислени и корисни часови за студентите, за кои проф. Рина Павловна Ускова ја комбинираше прецизно својата и улогата на лекторот.

Се дружевме и во слободно време; посетувавме театри, концерти, балети, а се посетувавме и во домашни услови. Кога ќе се најдеме дома, кај проф. Рина Павловна Ускова или кај мене, почетокот секогаш беше службен, т. е. се расчистуваа некои прашања околу нашата работа, а потоа се седнуваше на маса. Тука почнуваа здравиците, а познати се оние убави и неизбежни руски здравици. Првите здравици на проф. Рина Павловна Ускова и на нејзиниот прекрасен сопруг Чеслав Викентевич навистина беа редовно за Македонија и за македонските пријатели. Тоа повеќекратно јавно го кажуваше и проф. Рина Павловна Ускова. На тие седенки проф. Рина Павловна Ускова често раскажуваше за нејзините учители и пријатели Блаже Конески и Божидар Видоески, за Радмила Угринова-Скаловска, за нејзиниот московски учител С.Б. Бернштејн, кого во тоа време таа редовно го посетуваше дома.

Но, за жал, во 1994 година проф. Рина Павловна Ускова ме остави во Москва и замина за Македонија во улога на визитинг-професор на Катедрата за славистика на Филолошкиот факултет «Блаже Конески» при УКИМ. Во тоа време, покрај обврските со наставата на факултетот во Москва, интензивно работевме и врз тритомниот Македонско-руски речник, за кој бев поканета од проф. Рина Павловна Ускова како јазичен консултант. Значи, продолживме да работиме одделно со колегите во Москва. Повремено доаѓаше од Санкт-Петербург со материјали и проф. Зоја Кузминична Шанова. Проф. Рина Павловна Ускова продолжуваше да работи врз Речникот во Скопје и за време на распустите доаѓаше во Москва и ги проверуваше нашите материјали. Тогаш почувствувавме дека не е лесно да се работи без главниот организатор и редактор. А и денешните комуникациски компјутерски технологии не постоеја; во Европа и во Русија интернетот беше или во зачеток или сè уште не постоеше.

Во 1995 се вратив во Македонија. Со проф. Рина Павловна Ускова ја продолживме работата врз Речникот. Паралелно го пишувавме учебникот (заедно со Таисија Попспирова) «Руски јазик за сите – курс за напреднати» што излезе во 1996 година во «Матица македонска» во Скопје.

Руски јазик за сите – курс за напреднати / Русский язык для всех – курс для продвинутого этапа, проф. Рина П. Ускова, Таисија Попспирова, Роза Тасевска. «Матица македонска», Скопје 1996, 243 с.

Истата година настапивме со проф. Рина Павловна Ускова и со Елена Верижникова на Првата македонско-руска славистичка конференција во Охрид со рефератот:

Концепирање на одразувањето на лексиката во македонско-рускиот речник Рина Ускова, Елена Верижникова, Роза Тасевска // Македонско-руски јазични, литературни и културни врски (Материјали од Првата македонско-руска славистичка конференција, Охрид, 23–24 август 1995 г.). Скопје, 1998, с. 53–60.

По две години излезе и Речникот.

Македонско-руски речник. Македонско-русский словарь. Т. I, А–М, 569 с.; т. II, Н–П, 527 с.; т. III, Р–Ш, 589 с. Скопје 1997 (уредник Рина Усикова; соавтори: Рина Усикова, Зоја Шанова, Марина Поварницина, Елена Верижникова, јазичен консултант: Роза Тасевска).

По заминувањето на проф. Рина Павловна Усикова во Русија нашите средби продолжија. Таа доаѓаше на летните школи во Охрид, а и јас често патував и службено и приватно во Русија.

Во 2005 година престојував еден семестар на специјализација за преведување од руски на македонски и од македонски на руски на Московскиот државен универзитет «М.В. Ломоносов» кај проф. Рина Павловна Усикова. Тоа беше од огромна корист за мојата работа по предметот Преведување на нашата катедра, а и за Курсот по преведување на летната школа во Охрид. Имавме убави и долги разговори и спорови со проф. Рина Павловна Усикова околу рускиот разговорен јазик кај младите (арго, жаргон, сленг), кој веќе беше навлезен и во печатените медиуми, а и во уметничката литература. Јас имав желба да усвојам нешто и од таа лексика преку тие часови по преведување, но проф. Рина Павловна Усикова не сакаше ни да чуе за тие слоеви од јазикот. Ми остана да ги учам со други помлади пријатели од Москва. Подоцна читав доста написи од некои современи руски писатели кои го објаснуваа вклучувањето на оваа лексика во своите уметнички дела за да ја привлечат и помладата читателска публика.

Покрај многубројните научни трудови и капитални дела од областа на македонистиката за кои многукратно е пишувано од разни колеги, соработници и пријатели на проф. Рина Павловна Усикова, таа активно се занимаваше и со превод на дела од значајни македонски автори на руски. За таа дејност беше наградена од Друштвото на преведувачите на Македонија со Златно перо. Тоа перо ми го остави мене да ѝ го чувам. И јас го чувам заедно со спомените.

По заминувањето на човекот што сме го сакале остануваат спомените и сеќавањата. И тие спомени и сеќавања трајно ги сместуваме некаде длабоко во душата; тие се претвораат во сопствена ризница од која повремено трепетно си вадиме по некоја слика, по некој глас, по некој настан.

Сведения об авторе:

Роза Тасевска,
переводчик

Roza Tasevska,
Translator

roze@ukim.edu.mk